

Class - VIII

Subject - Sanskrit

खण्ड - 'ग'

(अनुप्रयुक्त व्याकरणम्)

४) क) हिम + आलयः आरतरय रक्षक अस्ति ।

ख) सूर्योदये तमः नश्यति ।

५) ग) आचार्यः प्रति + क्व छात्र प्रश्नं पृच्छति ।

घ) श्लोकवचनं तर्षेण करणीयं यथा आचार्यः शिक्षयति ।

६) क) वने साधूनाम् आश्रमः अस्ति ।

ख) गगनमात्रा शिक्षिका अस्ति ।

७) ग) मुनीयः वनं प्रति गच्छन्ति ।

घ) तस्य बालस्य नाम श्रेयः अस्ति ।

इ) अहम् सतसिन् विद्यालयं पठामि ।

६) क) क्रीडां क्षेत्रं दौं वालां क्रीडतः ।

ख) मार्गं पञ्चनवतिः जनाः धावन्ति ।

७) ग) सप्तपञ्चाशत् छात्राः पुस्तकमेलकं गच्छन्ति ।

घ) वनं अष्टसप्ततिः वृक्षाः अभवन्ति ।

८) क) ग्रामात् बहिः वनम् अस्ति ।

ख) यदा वृष्टिः भवति तदा कृषकाः आनन्दिताः भवन्ति ।

९) ग) अधुना अहम् संस्कृतम् पठामि ।

घ) सत्यम् उच्यते जयते ।

इ) पुरा भारतस्य नाम आर्यवर्तः आसीत् ।

3) क) जनक आप्पात् मिषाब्जम् आ + नयति ।

ख) वानरः मनुष्यम् अनुकरोति ।

4) ग) अध्यापिका कक्षां प्र + विशति ।

घ) कृषकः क्षेत्रात् गां निवारयति ।

1) क) अद्यः योगे वृक्षस्य पदे अत्र षष्ठी विभक्ति प्रयुक्ता ।

ख) प्रति योगे नगरं पदे अत्र द्वितीया विभक्ति प्रयुक्ता ।

5) ग) निपुणः योगे वेदपाठे पदे अत्र सप्तमी विभक्ति प्रयुक्ता ।

घ) अन्तरं योगे भोजनात् पदे अत्र पंचमी विभक्ति प्रयुक्ता ।

ड) अहं योगे जनकेन पदे अत्र तृतीया विभक्ति प्रयुक्ता ।

10) ग) अव्ययीभाव समास

ख) बहुव्रीहिः समास

3) ग) अव्ययीभाव समास

घ) अव्ययीभाव समास

ङ) बहुव्रीहिः समास

च) बहुव्रीहिः समास

11) क) त्वं महा मेत्यं वद ।

5) ख) मृगाः सरोवरं जलं पात्रं पिबन्ति ।

ग) छात्रः पुरस्कारम् अलभत ।

→

घ) वयं गृहकार्यं करिष्यामः ।

ङ) सः सुन्दरं लेखं लिखेत् ।

12) कु) छात्राः परित्वा आगच्छन्ति ।

ख) बालः खेलितुम् इच्छति ।

13) ग) नरः उच्यते इत्यु + क्तवत् ।

घ) व्यासेन महाभारतं लिख्य + क्तम् ।

ङ) कृषकः शीलनं यादृ + तुमुन् गृहं गच्छति ।

खण्ड 'ख'
(परित - अवबोधनम्)

13) I. क) शृगालः

ख) भोजन

2
II क) मूषकान् यादितुम् इच्छन् शुकालः मूषकाणां विलस्य समीपं गच्छति ।

ख) मूषकसमूहस्य राजा हृष्टः पुष्टः आसीत् ।

III क) एकः 2
ख) मूषकाः

14) I क) शरीरपीडनम् शरीरशोषणम् ।
ख) शरीरभूषणम्

15) II क) क्षमया समं शरीरस्य रक्षणं नास्ति । 2
ख) शुधासमं शरीरपीडनम् नास्ति ।

III क) शरीरभूषणम् 2
ख) पीडनम्

(5) (1) छात्राः
अ) गुणाः

(5) क) छात्राः जिज्ञासया आचार्यं पश्यन्ति । 2

ख) छात्राः विशिष्टं ज्ञानं इच्छन्ति ।

(6) क) पृच्छन्ति
ख) विशिष्टं 2

(5) क) शशास्त्राणां (1) ज्ञानम् एव मनुष्यस्य (2) वास्तविकं नेत्रम् इति
अस्ति । भावशक्त्या ज्ञानशक्त्या एव मानवस्य (3) कार्यमपि
सिध्यति । अतः (4) शशास्त्राणां ज्ञानं प्राप्तुं सर्वे (5) तत्पर
अवैयुः ।

ख) सज्जानाः (1) कार्यं स्वीकृत्य सम्पूर्णं (2) कुर्वन्ति । कार्यं इति
(3) कविना अस्ति इति (4) चिन्तयित्वा कदापि (5) त्यजन्ति न ।

17) क) सत्यसङ्गतिः धियः नाड्य (1) दृशति, वाचि सत्यं (2) सिञ्चति
मानोति, दिशति, (3) पाप्मानं अपाकरोति, चेतः (4) प्रसादयति दिशु
कीर्तिं वर्धति, कथय सत्यसङ्गतिः (5) पुंसाम् किं न करोति ?

ख) नद्यः स्वयमेव स्व अम्भ न (1) पिबन्ति, वृक्षाः स्वयं (2) फलानि न
खादन्ति, (3) परिवर्तयन्त्यस्य यत्नं न (4) अदन्ति मतां विष्णुतयः
(5) परीपकारयन्ति भवन्ति ।

18) क) एकदा एकः नागरिकः महात्मानं राष्ट्रिभोजाय निमन्त्रितवान् ।
महात्मा नामरिसुरस्य निवेदनं स्वीकृत्य तस्य गृहम् अगच्छत् ।
नागरिकः अतिथिं सूचनां प्राप्त्य अपि बहिर् न आगतः ।
किञ्चित् कालं प्रतीक्षां कृत्वा महात्मा स्वकुटीरम् आमच्छत् ।

19) क) महर्षिः क्यानन्दः अग्निं प्रेषयति ?
ख) कुत्र अनेके महापुरुषाः अक्षयन् ?

ग) कः यथासमयं गृहं गतवान् ?

क) कस्य आत्मया शिष्य यात्रिण समीपं गच्छति २

ख) के विद्यया लग्नतां प्राप्नुवन्ति २

29) क) वाचि - वाण्याम्

ख) जोडयम् - मूर्खताम्

ग) अनुतम् - असत्यम्

घ) घटः - कुम्भम्

ङ) इष्टवा - अवलीक्य

च) विद्या - ज्ञानम्

अपुत्र - 'क'

(अपठित - अवबोधनम् ७)

1) क) क्रोधः

ख) मनुष्यस्य

ग) जना

घ) क्रोधस्य

२

ii क) क्रीडी जनः समाजं प्रतिष्ठा न लभते । १

ख) क्रीडेन मानवः अनेकानि अनुचितकार्याणि करोति ।
अनुचितकार्याणि करोति ।

iii 'क्रीडेन कार्यं न सिध्यति' १

iv क) मेहती ✓

ख) मित्राणि ✓

ग) शत्रुः ✓

घ) अपि ✓

4

खण्ड 'ख'

(रचनात्मक-कार्यम्)

→

2)

स
प्रिय मित्र रमेश।

सादर (1) नमः

अत्र कुशल (2) तत्रास्ति । अतः पत्र (3) प्राप्तम् । पत्र पठित्वा अहम्
(5) अतीव (4) प्रसन्नः अस्मि यत् भवान् (5) वार्षिक परीक्षायां संस्कृत-
विषये शतम् अङ्कान् प्राप्तवान् । भवता लिखितम् आसीत् यत्
भवान् (5) वार्षिक परीक्षायां नवमकक्षायां संस्कृतविषये ग्रहीतुम् इच्छति ।
अहम् तु कश्चिन्मि भवान् संस्कृतमेव (6) पठतु । अद्या विदेशेषु अपि
छात्राः (7) संस्कृतम् पठन्ति । वैजानिकाः, चिकित्सकाः,
विद्वांसः च अस्या महत्त्वं (8) ज्ञात्वा संस्कृतम् पठितुम् इच्छन्ति ।
संस्कृतस्य युगः पुनः आगच्छति । अतः (9) त्वयं पूर्वमेव
सेवनाः श्रेयम् ।

भवतः प्रिय मित्रम्
रहितः

3)

1) इदम् एकस्य उद्यानस्य चित्रम् अस्ति ।

2) इकं दृशं भरी वने तरति ।

2) अत्र अनेके वृक्षाः सन्ति सर्वत्र हरीतिमा अस्ति ।

3) बालाः इमं गन्तव्यं दृश्यं वृष्ट्वा प्रसन्ना भवन्ति ।

4) खगाः आकाशे उल्लसन्ति ।

5) वृक्षस्य नीचे बालाः क्रीडन्ति अस्ति च ।

6) मरीचके एकः हंसः अस्ति ।